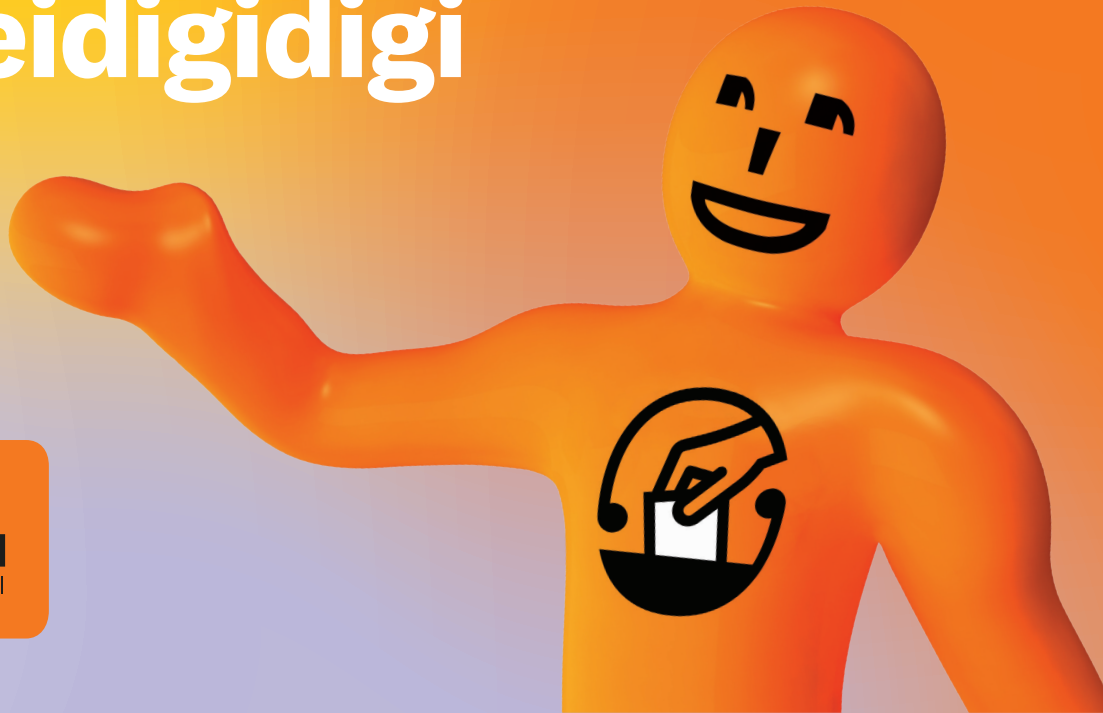

Mo vakalewena na fomu ni vola yaca vakarautaki me rawa ni ko veidigidigi

ELECTORAL COMMISSION
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI

ROE47 A4 Fijian 07/2024

A cava nai naki ni vakalewe fomu ni veidigidigi?

Ke o sa vakadeitaki mo veidigidigi, sa tu vei iko na dodonu mo vakaitavi ena veidigidigi levu, veidigidigi ena vanua ko vakaitikotiko kina kei na nomu digidigi ki na dua nai vakatutu raraba. Na veidigidigi e dua na gaunisala e rawa niko digitaka kina edua e vakaidabedabe ena Palimedi se na matanitu o vakabauta e na rawa ni valataka so na ka o gadreva me na veisau.

Mo vakalewena na fomu me na vakadeitaki kina na nomu veidigitaki ena gauna ni veidigidigi.

O cei e rawa ni vakalewena na fomu ni veidigidigi?

Sa dodonu mo vakalewe fomu kevaka ko:

- sa yabaki 18 se sivia ka ko
- O iko e dua na lewenivanua e Niu Siladi se vakaitikotiko tudei e Niu Siladi, ka
- ko sa vakaitikotiko e Niusiladi ena loma ni dua taucoko na gauna ka rauta ni dua na yabaki

Kevaka ko cavutu mai Ositerelia, mai na Yatu Kuka, Maori, mai Niue se Tokelau, sa rawa ni ko vakalewe fomu kevaka ko sa vakaitikotiko e Niusiladi ena loma ni 12 na vula.

Ke iko vakaitikotiko mai valagi iko rawa ni vakaitavi na vei digidigi kevaka:

- ko lewenivanua tudei e Niusiladi ena loma ni tolu na yabaki ka sa vakanadakui, se
- sa lewenivanua tudei vakawawa e Niusiladi ena loma ena 12 na vula sa oti.

Enai tuvatuva vakarautaki me baleta na veidigidigi, na lewenivanua tudei vakawawa e okati me tu vakalawa e Niusiladi ka na sega ni vakaroti me biuti Niusiladi ena dua na gauna e lokuci. Qo e okati talega kina e dua ka tiko vua nai vola tara ka vakatokai me resident visa.

Sa na rawa ni ko vakalewena na fomu ni veidigidigi ena gauna ko sa yabaki 17 kina. O sa na veidigidigi ena gauna ko sa yabaki 18 kina ka ni sa tu oti na yacamu ena fomu vakaleweni taumada.

Na nomu vakalewe fomu ni yaca kevaka ko kai Maori

Ke qo na matai ni gauna mo vakaitavi kina e na veidigidigi oqo vata kei ke iko kawa ni taba tamata ni kai Māori, e soli tu vei iko na galala mo digitaka na vanua me na curu kina na yacamu: na general roll se kina Māori roll.

Ke sa mani iko vaka curuma oti na yacamu, e soli tu vei iko na galala mo na veisau taka na vanua o vaka curuma kina na yacamu, ena gauna cava ga o gadreva kina, vakavo ga ke:

- sa vo tiko e 3 na vula ni bera ni qaravi kina na veidigidigi vaka vanua se vaka matanitu
- vakavuna mo na toki kina vanua e caka tiko kina na veidigidigi ni Sebera e dua na veidigidigi ena loma ni palimedi e na gauna e veiliutaki tiko kina na matanitu oqo.

Na cava nai balebale ni vanua o digitaka me na volai kina na yacamu ena gauna ni vei digi?

Na nomu digidigi ena vakatau ga kina vanua o digitaka me na volai kina na yacamu kei na tamata iko vinakata mo na digitaka vei na vanua se na yasana.

Ke iko sa mani digitaka mo na veidigidigi kina veidigidigi vaka vanua, e dodonu mo na digitaka e dua e duri ena vei digidigi vaka vanua. Kevaka ko a vakalewena mo veidigidigi enai vola tudei ni veidigidigi vei ira na Maori, ko na digitaka e dua ka tu mai ena dabedabe nodra na Maori.

Iko rawa ni digitaka talega na soqosoqo e tiko e na veidigidigi vaka lewe vanua, e sega ni na vakatau kina vanua e volai tiko kina na yacamu.

Ena vakatau na nomu veidigitaki ena veidigidigi vakaitikotiko mai na fomu ko vakalewena. Kevaka ko a vakalewena nai vola tudei ni veidigidigi vei ira na Maori, ka laurai ni nomu tikotiko ni veidigidigi me Maori, ko sa na digitaka e dua na mata vakaturi ka okati ni Maori. Ke iko sa digitaka mo na vakai tavi ena vei digidigi vaka vanua, e dodonu mo na digitaki ira ga na tamata era duri kina vakai tutu vaka vanua.

Nomu nuiqawaqawa baleta nomu bula?

Kevaka ko loma tarotarotaka na veika me baleti iko se na nomu matavuvale, sa na rawa mo ni kerea me vakacurumi na yacamu enai vola tudei ni veidigidigi ka sega ni dau tabaki. E na maroroi vinaka nai tukutuku baleti iko ka na sega ni vakaraitaki vua e dua tale.

Gole ki **vote.nz** se qiri **0800 36 76 56** baleta na veitukutuku tale eso kei na vola kerekere ni fomu me vakaleweni.

Au na vakalewe fomu vakacava?

E rawarawa sara na vakaleweni ni fomu kei na volai ni veitukutuku tale eso baleti iko. Sa rawa ni ko:

- raica na **vote.nz** kei na nomu vakayagataka na nomu vola tara se laiseni ni draiva e Niusiladi, na pasipote ni Niusiladi, se na vatavata mona livaliva ka vakatokai na RealMe ka sa vakadonui mo na vakalewe fomu kina
- mo qiri e na sega ni saumi **0800 36 76 56** ka kerea me vakau yani vei iko edua na fomu.

Ena gauna ko sa vakalewena oti kina na fomu ni veidigidigi sa na vakacurumi na yacamu enai vola tudei ka volai kina na yacadra na dau veidigitaki. Me na tiko na yacamu enai vola tudei ka volai kina na yacadra na dau veidigitaki.

Mo na dau tukuna yani na veika baleti iko ena gauna ko toki ki na dua tale na vale se i tikotiko.

Ko gadreva na veivuke ena vakaleweni ni fomu?

E soli talega vei iko na galala mo na taroga e dua na tamata e nomui tokani se dua ena loma ni nomu matavuvale me na vukei iko mo na vaka lewena kina na nomu fomu ni veidigidigi se mona vaka cavara kina na le ni nomu form.

Mo sainitaka na fomu sa vakaleweni.

Kevaka ko kila e dua ka na dredre veikoya me vakalewena na fomu baleta na tuvaki malumalumu ni vakasama se tiki ni yago, sa na rawa ni ko vukei koya ena vakaleweni ni nona fomu.

Ko gadreva tale beka eso nai kuri ni tukutuku?

Nai kuri ni tukutuku me baleta na vakaleweni ni fomu ni veidigidigi kei na veidigitaki:

- mo raica **vote.nz**
- qiri **0800 36 76 56**

Na tukutuku vakarautaki oqo me baleta na vakalewe fomu ni veidigidigi kei na tuvatuva ni veidigidigi era volai talega ena matua vosa ni veivanua kei na vatavata biau livaliva eso ena **vote.nz**

